

Manifestaziun per la plurilinguitad

■ (anr/fa) Cun la mira da sensibilisar la populaziun svizra per la valur dal plurilinguisssem s'è messa la Coscienza Svizzera en viadi tras la Svizra. Da curt ha ella fatg fermativa a Cuira. «L'impurtanza da la plurilinguitad» – tut ils interessads per quest tema eran enviads en mardi passà da vegnir en la halla da la chasa da citad da Cuira. En la chapitala dal chantun triling aveva organisà il comitè «Coscienza Svizzera» ina saira da reflexiun davart la valur da la plurilinguitad svizra. Sco basa serviva il manifest per in federalissem pluriling, il qual è vegnì elavurà en la Svizra taliana. Sco ch'igl ha declarà il linguist *Alessio Petralli*, commember da la Coscienza Svizzera, vul quel manifest encuraschar las minoritads linguisticas da mussar claramain a la maioritad «che la vaira ritgezza da noss pajais consista en sia capacitad da convivenza plurilingua, nua ch'ins po senz'auter agiunscher er l'englais, però senza renunziar a promover nossas linguas naziunalas ch'èn stadas participadas a la creaziun da l'Europa moderna».

Tgirar la multifariadad

Ch'il Grischun sa stentia da tgirar la varietad linguistica-culturala dal chantun, ha ditg cusseglier guvernativ *Claudio Lardi*. Tenor el èsi perquai l'emprim da promover las atgnas linguas chantunalas e naziunalas. Quai stgaffescha a ses avis il sentiment d'identitad che saja necessari per emprender autras linguas. «La plurilinguitad è da gronda muntada gist er en il mund da lavur tant en l'economia publica sco er privata», ha'l ditg, «la capacitad da savair s'exprimer en differents linguas è la basa per bunas relaziuns cun ils vischins.» *Bernard Cathomas*, il directur da Radio e Televisiun Ruman-tscha, ha discurrì da l'obligaziun da tgi-

Ils referents **Claudio Lardi**, **Corina Casanova** e **Bernard Cathomas** cun il moderatur **Alessio Petralli** (terz da san.).

FOTO F. ANDRY

rar la diversitad en Grischun ed en Svizra. Ch'i dovria la conscienza areguard la valur da la diversitad e la muntada per il pajais. «Quella lezia han instituziuns sco la Pro Griogioni Italiano e la Lia rumantscha», ha'l ditg, «las qualas èn per mai oz in zic memia bravas ed indulgentas – per minoritads è quai fatal.» *Jean-Marie Vodoz*, il president da la Fondation défense du français, ha deplorà la maschaida da plects englais en las linguas svizas. A ses

avis crescha uschia il privel, che l'englais daventia la tschintgavla lingua naziunala svizra. Il directur da las scolas da Cuira *Franz Tscholl* ha preschentà la scola bilingua en la chapitala grischuna. «Sche las experientschas positivas fatgas fin usa sa conferman, datti buns motivs per introducir a Cuira definitivamain classas bilinguas tudestg/talian e tudestg/rumantsch», ha ditg Tscholl. El è da buna speranza ch'il chantun vegnia a suste-

gnair er en avegnir la scola bilingua da Cuira.

«Politica da lingua è politica da minoritads»

Ch'ella saja loscha dal sistem svizzer, «d'unir dretgs democratics cun la protecziun da las minoritads», ha ditg *Corina Casanova*, la novtschernida vicechanceleria da la confederaziun, «jau sper che nus ans sajan conscients da questas va-

lurs e prunts da las mantegnair er en avegnir.» La politica da linguas è tenor el la politica da minoritads, «e minoritads èsi da respectar e da proteger». En allusiun a la pretaisa d'in dals cussegliers federals ch'ella saja da lingua tudestga ha manegià *Corina Casanova* ch'i saja stada in'esperienza speziala da vegnir privata tuttenina da sia identitad rumantscha. «Co san ins vegnir sin l'idea da considerar mai sco germanofona?», s'è ella dumandada, «jau sun creschida si en Surselva ed en Engiadina e discuro a chasa sursilvan e vallader.»

Mantegnair la convivenza da las linguas

La «Coscienza Svizzera» che dumbra oz var 600 commembras e commembers è ina gruppada da studi e d'infurmaziun fundada l'onn 1948. Sia finamira è da tegnair viva la sensibilitad per noss pajais, per sias cundiziuns istoricas e sia realitad en svilup cuntinuà. La Coscienza Svizzera vul prestar atgnas contribuziuns per defender la convivenza da las identitads, da las linguas e las culturas en Svizra. Ella propona novas vias adattadas a las cundiziuns dal temp actual e publitgescha carnets e studis d'approfondaziun davart dumondas d'actualitad politica, economica, sociala e culturala.